# Ex libris

*Αφροδίτη Ζευγώλη – Κωστής Σπανόπουλος*

Η παρουσίαση αρθρώνεται σε δύο μέρη, την ιστορία και λειτουργία των ex libris και την τεχνική παραγωγής τους:

Τα ex libris, μικρά αλλά αξιοσημείωτα τεκμήρια της ιστορίας του βιβλίου, αποτελούν μια ξεχωριστή μορφή δήλωσης της σχέσης ανάμεσα στον άνθρωπο και τη βιβλιοθήκη του. Η παρουσίαση επιχειρεί να ακολουθήσει την πορεία τους στον χρόνο, από την εμφάνιση των πρώτων βιβλιοσήμων έως τη σύγχρονη εποχή. Αρχικά θα παρουσιαστεί ο όρος «ex libris» και η λειτουργία του, καθώς και οι ιστορικές συνθήκες μέσα στις οποίες αναπτύχθηκε. Θα εξεταστεί η σταδιακή εξέλιξη της θεματολογίας και της αισθητικής τους, αλλά και ο τρόπος με τον οποίο τα ex libris αντανακλούν την προσωπικότητα, τα ενδιαφέροντα, την κοινωνική θέση και την εποχή των ιδιοκτητών τους. Το ex libris εξελίχθηκε από ένα πρακτικό σημάδι ιδιοκτησίας, σε ένα αυτοτελές αντικείμενο με ιδιαίτερη πολιτιστική και συλλεκτική αξία. Στη συνέχεια, η παρουσίαση θα εστιάσει στη μετάβαση από τη χρήση των exlibris στη συλλογή τους, αναλύοντας το πώς τα ex libris άρχισαν να συγκεντρώνονται ως ανεξάρτητα αντικείμενα, και πώς διαμορφώθηκαν οι πρώτες συλλογές. Τέλος, θα παρουσιαστεί η σύγχρονη διεθνής κοινότητα των συλλεκτών, από τους εθνικούς συλλόγους και τις προσωπικές συλλογές έως τις διεθνείς συναντήσεις, τα συνέδρια και τις ανταλλαγές ex libris, που εξακολουθούν να καλλιεργούν την επικοινωνία και τη συνεργασία μεταξύ συλλεκτών και καλλιτεχνών από διαφορετικές χώρες.

Τα ex libris είναι έργα χαρακτικής. Ο χαράκτης δημιουργεί την εικόνα έμμεσα, δεν την φιλοτεχνεί απευθείας στο χαρτί. Χαράσσει τη μήτρα, τη μελανώνει και στη συνέχεια την τυπώνει σε πολλαπλά αντίτυπα. Σε κάθε στάδιο της διαδικασίας, το υλικό και το εργαλείο αφήνουν το ίχνος τους στο τελικό τύπωμα. Θα εξετάσουμε τις βασικές τεχνικές της χαρακτικής μέσα από τις κατηγορίες της υψιτυπίας, της βαθυτυπίας, της επιπεδοτυπίας. Παράλληλα, θα παρουσιαστούν οι τεχνικές άμεσης χάραξης, από την ξυλογραφία και τη χαρακτική σε λινόλαιο έως τη χαλκογραφία με καλέμι και την ακιδογραφία. Μέσα από αυτές τις τεχνικές γίνεται φανερό πώς η μορφή και η χρήση του εργαλείου επηρεάζουν την εγχάρακτη γραμμή. Στη συνέχεια εξετάζονται οι χημικές τεχνικές, στις οποίες η αφαίρεση της ύλης πραγματοποιείται με τη δράση του οξέος. Ακολουθούν η λιθογραφία και η μεταξοτυπία, δύο μέθοδοι στις οποίες η εικόνα δεν δημιουργείται μέσω χάραξης της επιφάνειας. Ξεχωριστή θέση έχουν τα ίδια τα εργαλεία της χάραξης. Η παρουσίαση επεκτείνεται τέλος στις μεικτές τεχνικές και στη ψηφιακή εκτύπωση, η οποία αποτελεί πλέον μια αναγνωρισμένη κατηγορία στον χώρο των σύγχρονων ex libris.